

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 83/21
Λουξεμβούργο, 19 Μαΐου 2021

Απόφαση στην υπόθεση T-628/20
Ryanair DAC κατά Επιτροπής (Ισπανία - Covid-19)

Το Ταμείο στήριξης της φερεγγυότητας των ισπανικών επιχειρήσεων στρατηγικής σημασίας που αντιμετωπίζουν προσωρινές δυσχέρειες λόγω της πανδημίας της νόσου Covid-19 είναι σύμφωνο με το δίκαιο της Ένωσης

Το επίμαχο μέτρο, το οποίο αποσκοπεί στη λήψη μέτρων ανακεφαλαιοποίησης και έχει προϋπολογισμό 10 δισεκατομμυρίων ευρώ, συνιστά καθεστώς κρατικών ενισχύσεων αλλά είναι αναλογικό και δεν εισάγει δυσμενείς διακρίσεις

Τον Ιούλιο του 2020, η Ισπανία κοινοποίησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθεστώς ενισχύσεων που αφορούσε τη σύσταση Ταμείου στήριξης της φερεγγυότητας των ισπανικών επιχειρήσεων στρατηγικής σημασίας οι οποίες αντιμετωπίζουν προσωρινές δυσχέρειες λόγω της πανδημίας της νόσου Covid-19. Το εν λόγω Ταμείο στήριξης δύναται να λαμβάνει διάφορα μέτρα ανακεφαλαιοποίησης υπέρ μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, οι οποίες είναι εγκατεστημένες και έχουν τα κύρια κέντρα δραστηριότητάς τους στην Ισπανία και οι οποίες θεωρούνται συστημικής ή στρατηγικής σημασίας για την ισπανική οικονομία¹. Ο προϋπολογισμός του εν λόγω καθεστώτος ενισχύσεων, το οποίο χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό, ορίστηκε σε 10 δισεκατομμύρια ευρώ έως τις 30 Ιουνίου 2021.

Εκτιμώντας ότι το κοινοποιηθέν καθεστώς συνιστούσε κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, η Επιτροπή το αξιολόγησε υπό το πρίσμα της από 19 Μαρτίου 2020 ανακοίνωσής της με τίτλο «Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου Covid-19»². Με απόφαση της 31ης Ιουλίου 2020, η Επιτροπή κήρυξε το κοινοποιηθέν καθεστώς συμβατό με την εσωτερική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ³. Δυνάμει της διάταξης αυτής δύνανται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να θεωρηθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά οι ενισχύσεις που αποσκοπούν στην άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους.

Η αεροπορική εταιρία Ryanair άσκησε προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της ανωτέρω απόφασης την οποία ωστόσο απορρίπτει το δέκατο πενταμελές τμήμα του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό, το τελευταίο εξετάζει τη συμβατότητα προς την εσωτερική αγορά του καθεστώτος κρατικών ενισχύσεων που θεσπίστηκε προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι επιπτώσεις της πανδημίας της νόσου Covid-19 υπό το πρίσμα του άρθρου 107, παράγραφος 3,

¹ Προκειμένου να δύνανται να υπαχθούν στο επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, οι προμνησθείσες επιχειρήσεις πρέπει, εν πάση περιπτώσει, να πληρούν τα λοιπά σωρευτικά κριτήρια επιλεξιμότητας που προβλέπει το εν λόγω καθεστώς και, επομένως, να αποδείξουν: i) ότι αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσχέρειες να παραμείνουν εν λειτουργία χωρίς προσωρινή δημόσια στήριξη· ii) ότι η αναγκαστική διακοπή των δραστηριοτήτων τους θα είχε αρνητικό και μεγάλο αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα ή την απασχόληση σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο· iii) ότι η μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους διασφαλίζεται μέσω σχεδίου βιωσιμότητας στο οποίο παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούσαν να υπερβούν την κρίση και περιγράφεται η προτεινόμενη χρήση της δημόσιας ενίσχυσης· iv) ότι έχουν προβλέψει χρονοδιάγραμμα για την επιστροφή της χορηγηθείσας από το Ταμείο κρατικής στήριξης· v) ότι δεν ήταν ήδη προβληματικές στις 31 Δεκεμβρίου 2019· vi) ότι δεν δύνανται να λάβουν ιδιωτική χρηματοδότηση μέσω των τραπεζών ή των χρηματοπιστωτικών αγορών ή ότι το κόστος της χρηματοδότησης αυτής θα διακύβευε τη βιωσιμότητά τους.

² Ανακοίνωση C/2020/1863 (EE 2020, C 91 I, σ. 1), η οποία τροποποιήθηκε στις 3 Απριλίου 2020 (EE 2020, C 112 I, σ. 1), στις 13 Μαΐου 2020 (EE 2020, C 164, σ. 3) και στις 29 Ιουνίου 2020 (EE 2020, C 218, σ. 3).

³ Απόφαση C(2020) 5414 τελικό, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.57659 (2020/N) – Ισπανία COVID-19 – Ταμείο ανακεφαλαιοποίησης.

στοιχείο β', ΣΛΕΕ⁴. Το Γενικό Δικαστήριο διευκρινίζει, επιπλέον, τη σχέση μεταξύ των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων και της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων λόγω ιθαγένειας η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθώς και την έννοια του «καθεστώτος ενισχύσεων» του άρθρου 1, στοιχείο δ', του κανονισμού 2015/1589⁵.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

Το Γενικό Δικαστήριο εξετάζει, πρώτον, την απόφαση της Επιτροπής υπό το πρίσμα της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, εξακριβώνοντας αν η διαφορετική μεταχείριση που εισάγει το επίμαχο καθεστώς ενισχύσεων, καθόσον σε αυτό μπορούν να υπαχθούν μόνον επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες και έχουν τα κύρια κέντρα δραστηριότητάς τους στην Ισπανία, δικαιολογείται από θεμιτό σκοπό και αν είναι αναγκαία, πρόσφορη και αναλογική για την επίτευξή του. Το Γενικό Δικαστήριο εξετάζει επίσης την επίπτωση του άρθρου 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ το οποίο απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω ιθαγένειας εντός του πεδίου εφαρμογής των Συνθηκών, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεών τους. Δεδομένου δε ότι το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, συγκαταλέγεται κατά το Γενικό Δικαστήριο μεταξύ των ειδικών διατάξεων που προβλέπουν οι Συνθήκες, το τελευταίο εξετάζει αν το επίμαχο καθεστώς μπορεί να κηρυχθεί συμβατό με την εσωτερική αγορά βάσει της εν λόγω διάταξης.

Συναφώς, **το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαιώνει, αφενός, ότι ο σκοπός του επίμαχου καθεστώτος πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, στο μέτρο που το καθεστώς αποσκοπεί πράγματι στην άρση της σοβαρής διαταραχής της ισπανικής οικονομίας την οποία προκάλεσε η πανδημία της νόσου Covid-19. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο προσθέτει ότι το κριτήριο περί στρατηγικής και συστημικής σημασίας των δικαιούχων της ενίσχυσης αντανακλά σαφώς τον σκοπό της επίμαχης ενίσχυσης.**

Το Γενικό Δικαστήριο διαπιστώνει, αφετέρου, ότι το γεγονός ότι η υπαγωγή στο επίμαχο καθεστώς περιορίζεται αποκλειστικώς στις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις συστημικής και στρατηγικής σημασίας για την ισπανική οικονομία οι οποίες είναι εγκατεστημένες στην Ισπανία και έχουν τα κύρια κέντρα δραστηριότητάς τους στο έδαφος της, είναι πρόσφορο και συγχρόνως αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού άρσης της σοβαρής διαταραχής της οικονομίας της Ισπανίας. Κατά το Γενικό Δικαστήριο, τόσο τα κριτήρια επιλεξιμότητας για την υπαγωγή στο καθεστώς, όσο και ο τρόπος χορήγησης των ενισχύσεων, ο οποίος συνίσταται στην προσωρινή είσοδο του Ισπανικού Δημοσίου στο κεφάλαιο των οικείων επιχειρήσεων, καθώς και οι περιορισμοί εκ των υστέρων τους οποίους προβλέπει το εν λόγω καθεστώς έναντι των δικαιούχων των ενισχύσεων⁶ καταδεικνύουν τη βούληση της Ισπανίας να στηρίξει τις επιχειρήσεις που είναι πραγματικά και πάγια εδραιωμένες στην ισπανική οικονομία. **Η προσέγγιση αυτή συνάδει με τον σκοπό του καθεστώτος για άρση της σοβαρής διαταραχής της ισπανικής οικονομίας με προοπτικές μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης ανάπτυξής της.**

Όσον αφορά τον **αναλογικό χαρακτήρα του καθεστώτος ενισχύσεων**, το Γενικό Δικαστήριο αποφαινεται ότι, **προβλέποντας λεπτομερείς όρους για τη χορήγηση των ενισχύσεων που**

⁴ Στην απόφασή του της 17ης Φεβρουαρίου 2021, Ryanair κατά Επιτροπής, [T-238/20](#), το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε ανάλογη εξέταση της νομιμότητας καθεστώτος κρατικών ενισχύσεων που θέσπισε η Σουηδία με σκοπό την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας της νόσου Covid-19 στη σουηδική αγορά των αεροπορικών μεταφορών (βλ. ΑΤ [16/21](#)). Στην απόφασή του της 14ης Απριλίου 2021, Ryanair κατά Επιτροπής (Finnair I: Covid-19), [T-388/20](#), το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε, επίσης, βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΛΕΕ, μέτρο ατομικής ενίσχυσης που έλαβε η Φινλανδία στο πλαίσιο της πανδημίας της νόσου Covid-19 (βλ. ΑΤ [53/21](#)).

⁵ Κατά το άρθρο 1, στοιχείο δ', του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 [ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2015, L 248, σ. 9), καθεστώς ενισχύσεων συνιστά «κάθε πράξη βάσει της οποίας, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εκτέλεσης, μπορούν να χορηγούνται ατομικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις οι οποίες ορίζονται στην εν λόγω πράξη κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο και κάθε πράξη βάσει της οποίας μπορεί να χορηγείται ενίσχυση μη συνδεδεμένη με συγκεκριμένο σχέδιο σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις για αόριστο χρονικό διάστημα ή/και για απροσδιόριστο ποσό».

⁶ Πρόκειται, μεταξύ άλλων, για τις υποχρεώσεις διαφάνειας και απόδοσης λογαριασμών που υπέχουν οι εθνικές αρχές όσον αφορά τη χρήση της επίμαχης ενίσχυσης και για την επιβαλλόμενη στους δικαιούχους απαγόρευση, για όσο διάστημα δεν έχουν επιστρέψει εν μέρει ή εν όλω τη ληφθείσα ενίσχυση, να αναλάβουν υπέρμετρους κινδύνους ή να συνεχίσουν επιθετική εμπορική επέκταση χρηματοδοτούμενη από την ενίσχυση, να πραγματοποιήσουν ορισμένες συγκεντρώσεις ή εξαγορές και να καταβάλουν μερίσματα.

έχουν γενικό και πολυτομεακό χαρακτήρα αδιακρίτως οικονομικού τομέα, η Ισπανία μπορούσε θεμιτώς να στηριχθεί σε κριτήρια επιλεξιμότητας με σκοπό τον προσδιορισμό των επιχειρήσεων εκείνων που έχουν τόσο συστημική ή στρατηγική σημασία για την οικονομία της όσο και μόνιμο και σταθερό δεσμό με αυτήν. Πράγματι, τυχόν διαφορετικό κριτήριο επιλεξιμότητας επιχειρήσεων, βάσει του οποίου θα επιλέγονταν επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται επί ισπανικού εδάφους ως απλοί πάροχοι υπηρεσιών, δεν θα μπορούσε να διασφαλίσει την ανάγκη σταθερής και πάγιας εδραίωσης των δικαιούχων της ενίσχυσης στην ισπανική οικονομία, η οποία αποτελεί το θεμέλιο του επίμαχου καθεστώτος ενισχύσεων.

Με γνώμονα τις ανωτέρω διαπιστώσεις, το Γενικό Δικαστήριο επιβεβαιώνει ότι ο σκοπός του επίμαχου καθεστώτος ανταποκρίνεται στις επιταγές της παρέκκλισης την οποία προβλέπει το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β΄, ΣΛΕΕ και ότι οι όροι για τη χορήγηση της ενίσχυσης δεν βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού αυτού μέτρου. Επομένως, το εν λόγω καθεστώς δεν παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων ούτε αντιβαίνει στο άρθρο 18, πρώτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

Δεύτερον, το Γενικό Δικαστήριο εξετάζει την απόφαση της Επιτροπής υπό το πρίσμα της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και της ελευθερίας εγκαταστάσεως οι οποίες κατοχυρώνονται στο άρθρο 56 και στο άρθρο 58 ΣΛΕΕ αντιστοίχως. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών δεν εφαρμόζεται αυτή καθαυτή στον τομέα των μεταφορών ο οποίος υπόκειται σε ειδικό νομικό καθεστώς, στο οποίο περιλαμβάνεται ο κανονισμός 1008/2008⁷. Σκοπός δε του κανονισμού αυτού είναι ακριβώς να καθορίσει, στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, τις προϋποθέσεις εφαρμογής της αρχής της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Τούτου λεχθέντος, η Ryanair δεν απέδειξε, εν πάση περιπτώσει, με ποιον τρόπο ο αποκλεισμός από την πρόσβαση στα προβλεπόμενα από το επίμαχο καθεστώς μέτρα ανακεφαλαιοποίησης θα μπορούσε να την αποτρέψει από το να εγκατασταθεί στην Ισπανία ή από το να παρέχει υπηρεσίες από και προς τη χώρα αυτή.

Τρίτον, το Γενικό Δικαστήριο απορρίπτει τον λόγο ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωσή της να σταθμίσει τα ευεργετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης με τα αρνητικά αποτελέσματά της επί των όρων των εμπορικών συναλλαγών και επί της διατήρησης ανόθευτου ανταγωνισμού. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β΄, ΣΛΕΕ δεν απαιτεί τέτοια στάθμιση, αντιθέτως προς ό,τι επιτάσσει το άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ΄, ΣΛΕΕ και ότι, υπό τις περιστάσεις της παρούσας υπόθεσης, τέτοια στάθμιση δεν έχει λόγο ύπαρξης, δεδομένου ότι το αποτέλεσμά της θεωρείται κατά τεκμήριο θετικό.

Τέταρτον, όσον αφορά τον φερόμενο ως εσφαλμένο χαρακτηρισμό του επίμαχου μέτρου ως «καθεστώτος ενισχύσεων», το Γενικό Δικαστήριο αποφαινεται ότι οι διατάξεις του ισπανικού δικαίου που συνιστούν τη νομική βάση του επίμαχου μέτρου⁸ αποτελούν πράξεις γενικής ισχύος που ρυθμίζουν όλα τα χαρακτηριστικά της επίμαχης ενίσχυσης. Οι εν λόγω διατάξεις επιτρέπουν, πράγματι, αφ' εαυτών, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εκτέλεσης, τόσο την κατ' ιδίαν χορήγηση ενισχύσεων σε επιχειρήσεις που υπέβαλαν σχετική αίτηση, όσο και τον καθορισμό, κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο, των δικαιούχων της ενίσχυσης. Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο καθόσον χαρακτήρισε την επίμαχη ενίσχυση ως καθεστώς ενισχύσεων, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1, στοιχείο δ΄, του κανονισμού 2015/1589.

Το Γενικό Δικαστήριο απορρίπτει, τέλος, ως αβάσιμο τον λόγο ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως και διαπιστώνει ότι παρέλκει η εξέταση

⁷ Κανονισμός (ΕΚ) 1008/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Σεπτεμβρίου 2008, σχετικά με κοινούς κανόνες εκμετάλλευσης των αεροπορικών γραμμών στην Κοινότητα (ΕΕ 2008, L 293, σ. 3).

⁸ Συγκεκριμένα, το Real Decreto-ley 25/2020, de medidas urgentes para apoyar la reactivación económica y el empleo, της 3ης Ιουλίου (BOE αριθ. 185, της 6ης Ιουλίου 2020) και η Acuerdo del Consejo de Ministros sobre el funcionamiento del Fondo de Apoyo a la Solvencia de las Empresas Estratégicas (Orden PCM/679/2020 της 23ης Ιουλίου 2020) (BOE αριθ. 201, της 24ης Ιουλίου 2020).

του βασίμου του λόγου ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται προσβολή των διαδικαστικών δικαιωμάτων που απορρέουν από το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Κατά της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου μπορεί να ασκηθεί αναίρεση, περιοριζόμενη σε νομικά ζητήματα, ενώπιον του Δικαστηρίου, εντός δύο μηνών από της κοινοποίησής της.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προσφυγή ακυρώσεως αποσκοπεί στην ακύρωση πράξεων των οργάνων της Ένωσης που αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα κράτη μέλη, τα όργανα της Ένωσης και οι ιδιώτες μπορούν να ασκήσουν προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου ή του Γενικού Δικαστηρίου. Αν η προσφυγή είναι βάσιμη, η πράξη ακυρώνεται. Το καθού όργανο της Ένωσης οφείλει να καλύψει το ενδεχόμενο κενό δικαίου που δημιουργεί η ακύρωση της πράξεως.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Γενικό Δικαστήριο

Το [πλήρες κείμενο](#) της αποφάσεως είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδη ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106